

Post-Custodial Archives

Behnaz Zarrinkejki¹

**GANJINE-YE
ASNAD**
Historical Research &
Archival Studies Quarterly

Review article

Abstract:

Purpose: If we want to observe the movement activities growth in the curve of archival progress, it is necessary to identify the factors that control the speed of movement along with uninterrupted continuity of change. Such as redefining the basics, re-reading key concepts, identifying the limitations of existing theories, identifying strengths and many other issues that can make the path easier. The purpose of this article is to inspect the post-custodial issue, which is one of the challenging matter encounters of technological changes.

Method and Research Design: Description and analysis is based on library resources.

Findings and Conclusion: In post-custodial archival theory, organizations need to change their priorities in interacting with their resources. Change and adaptation take place slowly. Changing the paradigm does not mean adapting technology so things can be done a little faster or a little smarter with computers. Undoubtedly such progresses, while as short-term alleviation are useful, are ultimately illusory because they are insufficient to counter fundamental changes in archives in the information society.

Keywords: Custodial, Post-custodial, Operator, Archive.

Citation: Zarrinkejki, B. (2021). Post-Custodial Archives. *Ganjine-ye Asnad*, 31(3), 146-159. doi: 10.30484/ganj.2021.2721

1. Bachelor of Law, National Library and Archives of Iran, Tehran, I. R. Iran
zarrin.be@gmail.com
Copyright © 2021, NLAI (National Library & Archives of I. R. Iran). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and adapt the material for any purpose.

Ganjine-Ye Asnad

«123»

Peer-reviewed Journal | National Library & Archives of I. R. Iran, Archival Research Institute

ISSN: 1023-3652 | E-ISSN: 2538-2268

Digital Object Identifier(DOI): 10.30484/ganj.2021.2721

Indexed by Google Scholar, Researchgate, ISC, SID & Iran Journal | <http://ganjineh.nlai.ir>

Vol. 31, No. 3, Autumn 2021 | pp: 146 - 159 (14) | Received: 20, Jan. 2021 | Accepted: 25, Apr. 2021

Archival research

فصلنامه تحقیقات تاریخی
و مطالعات آرشیوی

مقاله ترویجی

پساتصدی آرشیوی

بهناز زرین کلکی^۱

چکیده:

هدف: اگر بخواهیم در منحنی پیشرفت آرشیوی شاهد حرکت رو به رشد فعالیت‌ها باشیم، لازم است هم‌جهت با تداوم بی‌وقفه تغییرات، به شناسایی عواملی بپردازیم که شتاب حرکت را کنترل می‌کنند. عواملی نظیر بازتعریف مبانی، بازخوانی مفاهیم کلیدی، شناسایی محدودیت‌های تئوری‌های موجود، شناخت نقاط قوت و مسائل بسیار دیگری که می‌تواند پیمودن راه را آسان‌تر کند. هدف در این مقاله بررسی موضوع پساتصدی آرشیوی، یکی از موضوعات چالشی در رویارویی با تغییرات فناورانه است. **روش/ رویکرد پژوهش:** این مقاله با روش توصیفی تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای انجام شده است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: در تئوری پساتصدی آرشیوی لازم است دستگاه‌ها اولویت‌های خود را در تعامل با منابعشان تغییر دهند. تغییر و تطبیق آهسته انجام می‌شود. تغییر پارادایم به معنای تطبیق فناوری نیست تا بتوان کارهایی که همیشه انجام می‌شده است را باکمک رایانه‌ها کمی سریعتر یا کمی هوشمندتر انجام داد. چنین پیشرفت‌هایی، درحالی که تسکین کوتاه‌مدت دارند و بدون شک تاحدی مفیدند، درنهایت توهمی بیش نیستند؛ زیرا آنها برای مقابله با تحول اساسی در آرشیوها و در جامعه اطلاعاتی ناکافی‌اند.

کلیدواژه‌ها: تصدی، پساتصدی، متصدی، آرشیو.

استناد: زرین کلکی، بهناز. (۱۴۰۰). پساتصدی آرشیوی. *گنجینه اسناد*، ۳۱(۳)، ۱۴۶-۱۵۹.

doi: ۱۰,۳۰۴۸۴/ganj.۲۰۲۱,۲۷۲۱

۱. کارشناس حقوق قضایی، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، تهران، ایران
zarrin.be@gmail.com

گنجینه اسناد

«۱۲۳»

فصلنامه علمی | سازمان اسناد و کتابخانه ملی ج.ا.ایران - پژوهشکده اسناد

شاپا (چاپی): ۱۰۲۳-۳۶۵۲ | شاپا (الکترونیکی): ۲۵۳۸-۲۲۶۸

شناسانه برنمود رقمی (DOI): ۱۰,۳۰۴۸۴/ganj.۲۰۲۱,۲۷۲۱

نمایه در Google Scholar, Researchgate, SID, ISC و ایران ژورنال | <http://ganjineh.nlai.ir>

سال ۳۱، دفتر ۳، پاییز ۱۴۰۰ | صص: ۱۴۶ - ۱۵۹ (۱۴)

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۱ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۲/۵

تحقیقات آرشیوی

۱. مقدمه

فناوری باعث افزایش ظرفیت ذخیره‌سازی اطلاعات شده‌است و پردازش اطلاعات از طریق رایانه به ما این امکان را می‌دهد تا مقادیر زیادی از داده‌های باارزش را جمع‌آوری، حفظ و نگهداری کنیم و در کسری از ثانیه به اشتراک گذاریم. کار آرشیوها با تصمیم‌گیری درباره اسناد اداری، با هدف ارزیابی، ذخیره، استفاده و امحای اطلاعات شکل می‌گیرد و دارای طبیعتی رشدیابنده، و متنوع است. از این رو بهره‌گیری از فناوری در تسهیل کارکردهای آرشیوی به‌نظر منطقی، لازم و انکارنشدنی می‌آید.

ولی نگرانی و سواس گونه آرشیو در مراقبت از اسناد منحصر به فرد و نقش متعهدانه‌اش در پاسداشت از گنجینه‌های ملی، از آرشیو موجودی درون‌نگر و دورافتاده ساخته‌است تا بتواند مزایای استخدام فناوری در انجام وظایف را به‌خوبی درک کند و از آن به‌نفع آرشیو بهره‌برداری کند.

درون‌نگری و جدابودن از یکسو و تغییرات سریع فناوری از سوی دیگر، به تدریج اسباب جاماندگی آرشیو را از تصمیم‌گیری به‌موقع برای اقدام‌های استراتژیک مبتنی بر کاربرد فناوری فراهم آورد و نپذیرفتن تغییرات رقم خورد.

دگرگونی‌های محیطی و تحولات شگرف عصر اطلاعات که بر پایه فناوری شکل گرفته برخی از مفاهیم ارتباطی و مبنایی علوم را دستخوش تغییرات زیربنایی کرده‌است. رشد فزاینده نرم‌افزاری و سخت‌افزاری با توجه به محیط عمل آن‌ها ایجاب می‌کند تا مفاهیمی هم‌چون مالکیت و حق مالکیت، منشأ، منحصر به فرد بودن، نظم اولیه و... قرائتی جدید یابند؛ قیومیت و تصدی‌گری به نظارت و هدایت تبدیل شود و همکاری و مشارکت به‌جای تکروری و یک‌جانبه‌نگری نقش ایفا کند.

باتوجه به اقتضای پیشرفت‌های اعجاب‌آور فناوری، آرشیوها می‌توانند بخش بزرگی از منابع خود را دسترس‌پذیر کنند؛ یعنی انجام رسالتی که سالیان زیاد بر دوش آن‌ها سنگینی می‌کرده‌است. ولی آیا روش‌های سنتی، اجبار به تغییری را که محیط‌های جدید بر آن‌ها تحمیل خواهند کرد می‌پذیرند؟ آیا اصلاً ظرفیت این پذیرش دیده می‌شود؟ چه میزان قابلیت تطبیق وجود دارد؟ آیا روش‌های قدیمی می‌توانند تحول دریافت اطلاعات در کمتر از ثانیه را به‌وجود آورند؟ آیا تئوری‌های حاکم بر جامعه آرشیوی می‌توانند مفاهیم جدید خلق کنند و از دیدگاه‌های گوناگون به مسائل آرشیوی بنگرند و برایشان راه‌حل مناسب ارائه دهند؟

بدون تردید همراهی و همسازی با تغییرات، از ایجاد دگرگونی در دیدگاه‌ها شروع می‌شود و در ضرورت رویارویی با دنیای مجازی، دو اصل کلیدی خودنمایی خواهد کرد:

۱. داشتن جسارت در استقبال از تغییرات؛ ۲. پذیرش لزوم قرائت‌های جدید از مفاهیم مبنایی.

آرشیوها باید جرئت رویه‌رو شدن با تغییرات را داشته باشند و اولین قدم را با بازنگری در مفاهیم برای بازتعریف آن‌ها براساس وضعیت جدید، بردارند. یکی از مفاهیم اولیه و کلیدی که آرشیو همیشه روی آن تأکید داشته‌است مالکیت انحصاری و تصدی‌گری بر اسناد است. مقاله پیش‌رو دیدگاه‌های برخی از آرشیویست‌های جهان را در این باره بررسی می‌کند. پیش از ورود به متن لازم است تعریف‌هایی از چند واژه ارائه شود تا با برداشتی یکسان از واژگان به درکی مشترک از مفاهیم نائل آییم.

۲. تعریف واژگان

در واژه‌نامه چندزبانه آرشیوی^۱ در سایت ایکادو معنی برای تصدی در نظر گرفته شده‌است: تصدی^۲: ۱- مسئولیت مراقبت از اسناد براساس تملک فیزیکی آن‌ها. تصدی، همیشه شامل مالکیت قانونی یا حق کنترل دسترسی به اسناد نمی‌شود؛ موقعیت فیزیکی اسناد یا آرشیو.

انجمن آرشیویست‌های آمریکا برای معنی تصدی در واژه‌نامه اصطلاحات آرشیوی و اسناد آورده‌است:

مراقبت و کنترل با هدف حفاظت و امنیت؛ سرپرستی.

و در ادامه بیان می‌کند که تصدی لزوماً متضمن عنوان قانونی برای مواد نیست.

تاریخچه تصدی^۳: توالی ادارات یا اشخاصی که فیزیک اسناد را از تولید تا رسیدن آن‌ها به آرشیو یا مخازن نسخ خطی تصدی کرده‌اند.

تاریخچه تصدی (از نگاه اسناد) توالی ادارات، خانواده‌ها یا اشخاصی است که از لحظه ایجاد اسناد آن‌ها را نگهداری کرده‌اند.

تاریخچه تصدی (از نگاه حقوقی) توالی ادارات، خانواده‌ها یا اشخاصی است که شواهد واقعی را از لحظه به دست آوردن تا ارائه به دادگاه، نگهداری کرده‌اند.

تاریخچه تصدی (از نگاه توصیف) به زیرمجموعه مدیر اطلاعات در رمزگذاری توصیف آرشیوی گفته می‌شود که حاوی اطلاعاتی درباره زنجیره مالکیت منابعی است که توصیف شده‌اند (واژه‌نامه چندزبانه آرشیوی، سایت ایکادو).

تصدی قانونی^۴: مالکیت و مسئولیت ایجاد سیاست حاکم بر دسترسی به مواد، صرف نظر از موقعیت فیزیکی آن‌ها (واژه‌نامه اصطلاحات آرشیوی و اسناد، انجمن آرشیویست‌های آمریکا).

1. Multilingual Archival Terminology

2. Custody

3. custodial history

4. legal custody

متصدی^۱: ۱. شخصی حقیقی یا حقوقی که مسئولیت کنترل فیزیکی اسناد را برعهده

دارد؛

۲. فرد یا سازمانی که منابع را در اختیار دارد و مسئولیت مراقبت از آن‌ها را برعهده

دارد (واژه‌نامه چندزبانه آرشیوی، سایت ایکا).

تئوری پساتصدی آرشیو^۲: براساس این نظریه، آرشیویست برای به‌دست آوردن

فیزیکی اسناد و حفاظت از آن‌ها تلاشی نمی‌کند؛ بلکه نظارت مدیریتی بر اسناد را فراهم می‌آورد و اسناد در دست ایجادکنندگان آن باقی می‌ماند.

نظریه پساتصدی، نقش آرشیویست‌ها را از متولی اسناد غیرفعال در مخزنی متمرکز به نقش مدیر اسناد در تمام ادارات محل تولید، توزیع و استفاده از اسناد تغییر می‌دهد (واژه‌نامه اصطلاحات آرشیوی و اسناد، انجمن آرشیویست‌های آمریکا).

اسناد بدون تصدی^۳: اسناد آرشیوی که معمولاً در قالب الکترونیکی هستند به‌جای

انتقال به آرشیو در سازمان‌های مبدأ نگهداری می‌شوند. ممکن است بین آرشیو و سازمان مبدأ برای تأمین نرم‌افزار یا سخت‌افزار لازم برای خواندن اسناد توافقی انجام شود (واژه‌نامه اصطلاحات آرشیوی و اسناد، انجمن آرشیویست‌های آمریکا).

تصدی فیزیکی^۴: سرپرستی، مراقبت و کنترل به‌ویژه با هدف حفاظت و امنیت.

تصدی فیزیکی ممکن است با تصدی قانونی همراه باشد؛ البته همیشه این‌طور نیست (واژه‌نامه اصطلاحات آرشیوی و اسناد، انجمن آرشیویست‌های آمریکا).

۳. تاریخچه

در سال ۱۹۲۲ میلادی سر هیلاری جنکینسون^۵ «کتابچه راهنمای آرشیوهای اداری»^۶ را چاپ کرد؛ این کتاب متضمن اصول اولیه آرشیو به زبان انگلیسی بود. این راهنما به‌عنوان بخشی از مجموعه علمی-پژوهشی «تاریخ اقتصادی و اجتماعی جنگ جهانی»^۷ منتشر شد تا طرحی برای مدیریت آرشیو اسناد جنگ جهانی اول ارائه دهد. وضعیت آشفته و پراکنده آرشیوهای انگلیس عمیقاً بر عزم جنکینسون به ایجاد نظم برای حفظ و نگهداری اسناد تأثیر گذاشت. جنکینسون در سال ۱۹۴۴ میلادی درباره آرشیوهای انگلیس در جنگ جهانی دوم نوشت:

«انگلیس با دیگر کشورهای اروپا که صاحب آرشیوهای بزرگ هستند تفاوت دارد؛ زیرا هیچ کنترل مرکزی بر آرشیوهای پراکنده‌اش وجود ندارد ... نمی‌توان درک کرد که چگونه باید بر افکار و فعالیت‌های افراد - افرادی که در انگلستان نظریه پراکندگی را به‌وجود آورده‌اند -^۸ تأثیر گذاشت و فهماند که تمام آرشیوهای ملت، بدون استثنا، به‌دلیل

1. custodian
2. postcustodial theory of archives
3. noncustodial records
4. physical custody
5. Sir Hilary Jenkinson:
سر هیلاری جنکینسون (Sir Hilary Jenkinson) در سال ۱۸۸۲ میلادی به‌دنیا آمد و در ۱۹۶۱ از دنیا رفت. آرشیویست و نظریه‌پرداز انگلیسی بود و راهنمای آرشیوهای اداری را در سال ۱۹۲۲ چاپ کرد. او مدعی بود: «مؤثرترین بحث‌های آرشیوی در انتقال مالکیت از تولیدکننده اسناد به آرشیو، تضمین حفاظت فیزیکی و اخلاقی اسناد است.»

6. A Manual of Archive Administration

7. Economic and Social History of the World War

8. آرشیوهای انگلیسی، طبق طبقه‌بندی‌ای که عموماً به‌رسمیت شناخته شده‌است، در پنج گروه عمومی (مرکزی)، عمومی (محل)، نیمه‌دولتی، خصوصی، و کلیسایی قرار می‌گیرند... انگلستان بادیگر کشورهای بزرگ صاحب پایگانی در اروپا از این جهت تفاوت دارد که کنترل مرکزی بر این تعداد پایگانی وجود ندارد... کسی نیست که بتواند به آن‌ها بگوید «این کار را بکن» یا «این کار را نکن» (جنکینسون، ۱۹۴۴).

ماهیت خود قسمت‌هایی از یک کُل واحد را تشکیل می‌دهند و رفتار آن‌ها باید باتوجه‌به این موضوع شکل بگیرد» (باستین، ۲۰۰۴).

راهنمای آرشیوی جنکینسون، چارچوبی محکم برای تصدی‌گری آرشیو فراهم می‌کند و آن را تا حد یک اصل مسلم آرشیوی بالا می‌برد؛ چیزی که بعدها زیربنای دفاعیه جنکینسون در حفاظت اخلاقی و فیزیکی از اسناد آرشیوی شد.

جنکینسون باور داشت که: «کیفیت آرشیو به مسیر باثبات و بی‌عیب و نقص متولیان امر وابسته است ... این پرسش طبیعتاً خودنمایی می‌کند که ملاک تصدی چیست؟ به‌نظر می‌رسد تصدی و مسئولیت هر فرد یا مسئول تمام نمی‌شود مگر اینکه صریح و روشن، وظایف خود را به‌عنوان محافظ آرشیو به دیگری واگذار کند» (باستین، ۲۰۰۴).

راهنمای آرشیوی جنکینسون، چارچوب کاری شلنبرگ^۱ را در ساخت تئوری‌اش شکل داد. اثر شلنبرگ «آرشیوهای مدرن: اصول و تکنیک‌ها»^۲ نام داشت و در سال ۱۹۵۴ میلادی براساس شیوه‌های موجود در آرشیو ملی ایالات متحده انتشار یافت. درحالی‌که شلنبرگ بسیاری از اصول آرشیوی جنکینسون را پذیرفت، ولی مفهوم تصدی مداوم را درزمینه اسناد مدرن رد کرد و آن را سنگین و غیرواقعی دانست و تأکید کرد: پیچیدگی اسناد و تولید اسناد مدرن، هر تلاشی را برای ترسیم «تصدی مستمر» بی‌نتیجه می‌کند. او درعوض توصیه کرد، در صورتی می‌توان مؤسسات را به‌عنوان آرشیو پذیرفت که اسنادی را که به‌عنوان اسناد آرشیوی اعلام می‌کنند علاوه بر «قابل قبول بودن» (یعنی اسناد اداری بودن)، سایر شرایط آرشیوی بودن را هم احراز کرده باشد. درحالی‌که شلنبرگ تصدی را راهی برای تأیید صحت اسناد واردشده به آرشیو نمی‌دید، ولی پس از انتقال اسناد به آرشیو، تصدی را تنها روش برای حفظ ارزش‌های اسناد می‌دانست. او برای رسمیت‌دادن به این حفاظت، مفاهیم تصدی فیزیکی و قانونی را ارائه داد که امروزه به‌عنوان دو ستون حاکم بر انتقال اسناد در ایالات متحده باقی مانده است. تصدی در حال حاضر از سوی آرشیو ملی ایالات متحده به‌عنوان «سرپرستی یا کنترل اسناد» شامل مالکیت فیزیکی (تصدی فیزیکی) و مسئولیت قانونی (تصدی قانونی) تعریف شده است؛ مگر اینکه یکی از آن دو به‌طور مشخص ذکر شود (باستین، ۲۰۰۴).

بی‌شک رویکرد شلنبرگ درباره تصدی، ناشی از تشخیص نیاز به آرشیو متمرکز فدرال در ایالات متحده است. تا سال ۱۹۳۴ میلادی یعنی تا قبل از تأسیس آرشیو ملی، آرشیو مرکزی وجود نداشت. در قرون هجده و نوزده، اسناد مربوط به ایالت‌ها و ادارات محلی در نقاط مختلفی پراکنده بود و نظارت و کنترل متمرکز نداشت و اغلب دچار آتش‌سوزی می‌شد و یا از محلی به محل دیگر منتقل می‌شد.

1. T. R. Schellenberg:
تئودور روزولت شلنبرگ (Theodore
Roosevelt Schellenberg) در
۲۴ فوریه ۱۹۰۳ میلادی به دنیا آمد و در
۱۴ ژانویه ۱۹۷۰ میلادی از دنیا رفت. او
آرشیویست و نظریه‌پرداز آمریکایی بود.
انتشارات و ایده‌های شلنبرگ بخشی از پایه
و اساس تئوری و عمل آرشیوها در ایالات
متحده است. او به‌ویژه به‌عنوان پیش‌گام
ایده‌های آرشیوهای آمریکایی درباره
ارزشیابی، شناخته شده است.
2. Modern Archives: Principles and
Techniques

شلنبرگ با تعریف تصدی از نظر مالکیت عمومی، تصدی مستمر را از بحث خارج کرد و آن را لغو اعلام کرد؛ یعنی «هنگامی که اسناد از تصدی یک سازمان خارج و به سازمانی دیگر منتقل می‌شوند، مالکیت اسناد انتقال نمی‌یابد؛ بلکه آن‌ها متعلق به دولت خواهند بود» (باستین، ۲۰۰۴).

اصل تصدی‌ای که جنکینسون بیان کرده بود در انگلستان پذیرفته شد و با تغییراتی به کانادا و استرالیا وارد شد. در آرشیوهای آمریکا هم، تصدی طبق تعریف شلنبرگ پذیرفته شده بود و بدون تردید تا سال ۱۹۸۰ میلادی که اف جرالدهام^۱، نظریه جدیدش را ارائه داد، به کار گرفته می‌شد (باستین، ۲۰۰۴).

در سال ۱۹۸۱ میلادی اف جرالدهام در مقاله‌ای به نام «استراتژی آرشیو در عصر پساتصدی»^۲ سخن شلنبرگ درباره آینده حرفه‌ای آرشیو را چنین نقل می‌کند: «آینده کاری آرشیویست با منابعی که با آن کار می‌کند تعیین می‌شود». شلنبرگ این صحبت را در سال ۱۹۵۸ میلادی در کنفرانس سالانه انجمن آرشیویست‌های آمریکا با عنوان «آینده حرفه‌ای آرشیو» گفته بود (هام، ۱۹۸۱).

هام، سخن شلنبرگ را قبول داشت و تغییرات ماهیتی اسناد را که متأثر از جو حاکم بود مشاهده می‌کرد.

او شاهد نفوذ و گسترش سریع فناوری در عرصه‌های مختلف زندگی بشری بود. انباشتگی اطلاعات، ورود رایانه‌ها، دستگاه کپی اداری و افست ارزان‌قیمت را که جملگی دارای امکان تولید و انتشار اطلاعات با تیراژ حیرت‌آور بودند می‌دید و می‌دانست که آرشیو باید دیر یا زود با وضعیت جدید روبه‌رو شود؛ از این رو در همان مقاله، تئوری جدیدی را برای آینده حرفه‌ای آرشیو بیان کرد.

هام دو اصل بنیادی را برای رویارویی با دنیای جدید مطرح می‌کرد: ۱- توسعه برنامه‌های آرشیوی؛ ۲- تمرکز نکردن بر منابع. او خواستار ایجاد تغییرات اساسی‌تر بود و می‌خواست نقش منفعل آرشیوها را به نقش «فعال‌تر و شاید خلاق‌تر» تبدیل کند؛ به نحوی که بتوانند به انتخاب دست بزنند و در مواجهه با دنیای جدید قدرت خطر کردن را داشته باشند (فلکنر، ۲۰۱۴).

تئوری هام، در دهه ۱۹۹۰ میلادی بازخوانی شد و به‌عنوان بحث‌های غلط آرشیوی در آن تشکیک شد. در این دهه اغلب برنامه‌ریزان آرشیوی هنوز تئوری تصدی مبتنی بر مالکیت را برای آرشیوها قائل بودند و طبق آن عمل می‌کردند. لوجیانا دورانتی^۳ در سال ۱۹۹۶ میلادی با نظریه هام مخالفت کرد و پیرو نظریه سر هیلاری جنکینسون مدعی شد که آرشیو جایی است که اصالت اسناد را تضمین و از آن‌ها حفاظت می‌کند و اگر

1. F. Gerald Ham:

دکتر اف. جرالدهام (F. Gerald Ham) در سال ۱۹۳۰ میلادی در نیوجرسی آمریکا به دنیا آمد. دکتری خود را در رشته تاریخ آمریکا اخذ کرد. او عضو انجمن آرشیویست‌های آمریکا و عضو انجمن تاریخ ایالت ویسکانسین است و جزو نظریه‌پردازان معاصر آرشیوی محسوب می‌شود. او بیست‌ونهمین رئیس انجمن تاریخی ایالت ویسکانسین آمریکا بود و به ریاست انجمن آرشیویست‌های آمریکا نیز رسید.

2. Archival Strategies for the Post-Custodial Era^۲

3. Luciana Duranti:

دکتر لوجیانا دورانتی (Luciana Duranti) یکی از نظریه‌پردازان آرشیوی است. او استاد علوم آرشیوی در دانشگاه بریتیش کلمبیا در ونکوور کانادا است. او متخصص اسناد الکترونیکی است و از سال ۱۹۹۸ میلادی، مدیر پروژه تحقیقاتی اسناد الکترونیکی به نام اینترپرس است.

1. Terry Cook:

دکتر تری کوک (Terry Cook) در سال ۱۹۴۷ در ونکوور کانادا متولد شد. او در ۱۹۶۹ کارشناسی را از دانشگاه آلبرتا، در ۱۹۷۰ کارشناسی ارشد را از دانشگاه کارلتون، و در ۱۹۷۷ دکترای تاریخ کانادا را از دانشگاه کوئین دریافت کرد. چندین سال در آرشیو ملی کانادا به عنوان متخصص ارزشیابی کار کرد. او بین سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۲ میلادی استادیار برنامه مطالعات آرشیوی در گروه تاریخ دانشگاه مینتوبا بوده است. او عضو رسمی انجمن آرشیویست‌های آمریکا و انجمن آرشیویست‌های کانادا است و به عنوان نظریه پرداز آرشیوی، نظریه ارزشیابی کلان (macro appraisal) را ارائه داده است. از او بیش از دهها مقاله و کتاب باقی مانده است. او در سال ۲۰۱۴ بر اثر سرطان لوزالمعده در اوتاوا درگذشت.

2. Hubs

3. Angelika Menne-Haritz:

آنجلیکا مننه-هریتز (Angelika Menne-Haritz) مدیر دانش‌سرای آموزش آرشیو در آلمان است. زمینه‌های پژوهشی او بررسی اطلاعات اداری و آرشیوی، و ارزشیابی و کیفیت مدیریت در آرشیو است. او مؤلف بیش از یکصد مقاله و کتاب است.

4. David Bearman:

دیوید برمن (David Bearman) سردبیر مجله آرشیو و انفورماتیک موزه؛ فصلنامه انفورماتیک میراث فرهنگی (Archives and Museum Informatics) Cultural Heritage Informatics Quarterly است. در سطح بین‌المللی، مشاور خدمات اطلاعات میراث فرهنگی و مدیریت اسناد الکترونیکی شناخته می‌شود. او رهبری توسعه آرشیوها و موازین تبادل اطلاعات موزه‌های مانند MARC-AMC و CIMI را برعهده داشته و از سال ۱۹۹۱ به پیشرفت و توسعه تعامل‌های چندرسانه‌ای در موزه‌ها کمک کرده است. او در سمت معاون مدیر دفتر مدیریت منابع اطلاعات در مؤسسه اسمیتسونیان هم خدمت کرده است.

5. Margaret Hedstrom:

دکتر مارگارت هیدستروم (Margaret Hedstrom) در زمینه حفظ دیجیتال، آرشیو و مدیریت اسناد الکترونیکی کار کرده است و دارای مدرک دکترای تاریخ از دانشگاه ویسکانسین آمریکاست. پروژه‌های تحقیقاتی آرشیوی را در سطح بین‌المللی مدیریت کرده است.

منابع توزیع شوند، اصالت و حفاظت اسناد خدشه‌دار خواهد شد یا در معرض خطر قرار خواهد گرفت. آرشیویست‌های بسیاری با اصل نظریه دورانتی و جنکینسون مبنی بر تضمین اصالت و حفاظت سند موافق بودند ولی با مخاطره‌انگیز بودن توزیع منابع مخالفت کردند. یکی از کسانی که با این حرف مخالفت کرد تری کوک^۱ بود. به عقیده او آینده آرشیو، دسترسی به هاب‌ها^۲ و آرشیوهای مجازی بدون دیوار است (کانینگهام، ۲۰۱۱).

کوک معتقد است حتی آرشیویست‌هایی که به مجموعه‌های کاغذی اهمیت می‌دهند هم باید به رویکردهای جدید برای اسناد الکترونیکی فکر کنند؛ زیرا این اسناد در هر صورت به دستشان خواهد رسید و در طولانی مدت هیچ آرشیوی از این چالش در امان نخواهد بود. اگرچه سرعت تغییرات در پدیده‌ها متفاوت است، ولی بالاخره این تغییرات به آرشیو هم می‌رسد.

او معتقد است که نگرش ما به آرشیو، کاغذی است و سعی می‌کنیم با ذهنیت کاغذی و با تجربیاتی که در آرشیوهای کاغذی داریم با واقعیت‌های دنیای الکترونیکی کنار بیاییم و همین موضوع موجب بروز اخلاص‌های عملکردی ناخوشایندی در سلسله‌مراتب آرشیوی شده است. کوک راه‌حل را اندیشیدن به پارادایم جدیدی می‌داند که آرشیو را از ساختار محوری به فرایند محوری می‌رساند و آرشیویست‌ها را از تمرکز بر نفس اطلاعات به جست‌وجو و انتقال فهم و دانش سوق می‌دهد (کوک، ۲۰۰۷).

تئوری پستاصدی آرشیو در حال غلبه بر فضای سنتی آرشیوهاست. برخی از آرشیویست‌های طرفدار این تئوری عبارت‌اند از: تری کوک و هیو تیلور از کانادا؛ آنجلیکا مننه-هریتز^۳ از آلمان؛ دیوید بیرمن^۴، مارگارت هیدستروم^۵، هلن ساموئلز^۶، و چارلز دلار^۷ از ایالات متحده؛ پیتر اسکات^۸، گلندا آکلند^۹، و سو مک کمیش^{۱۰} از استرالیا.

۴. پارادایم پستاصدی

فرایندهای آرشیو سنتی در مقابل تحولات سریع فناوری، در معرض خطر منسوخ شدن قرار دارند. روش خطی فراهم‌آوری، حفظ و نگهداری، دسترسی و ارائه خدمات، بر مبنای الگوی مراقبت از منابع آرشیوی در مراکز آرشیوی انجام می‌شود که در پارادایم پستاصدی جواب‌گویی نیاز دستگاه‌ها نخواهد بود. اقتضای محیط‌های الکترونیکی چنین است که روش خطی در فرایندهای سنتی کارایی خود را از دست می‌دهند؛ بنابراین استراتژی جدیدی می‌تواند به جامعه آرشیوی ما کمک کند تا به هدف نهایی خود که کمک به ثبت و ضبط وقایع برای پشتیبانی از پاسخگویی و پرورش هویت و محافظت از حافظه ملی است، برسد.

آرشیویست‌ها برخلاف کتابداران نه تنها می‌خواهند از چستی منبع مطلع شوند، بلکه مایل‌اند جواب این سؤال‌ها را هم درباره منبع بیابند: چه زمانی؟ توسط چه کسی؟ به چه کسی؟ کجا؟ چگونه؟ چرا؟ چه ارتباطی با سایر اسناد؟ با استفاده از چه رسانه‌ای؟ در ارتباط با چه عملکردی، برنامه‌ای یا فعالیتی در حال یا در طول زمان بوده‌است؟ این سؤال‌ها بر سه ویژگی اسناد دلالت دارد: محتوا؛ ساختار؛ زمینه. یافتن پاسخ‌ها، هسته مرکزی فعالیت‌های آرشیوی را شکل می‌دهد. در اسناد سنتی، سه ویژگی مذکور در رسانه‌ای فیزیکی که با چشم انسانی قابل رؤیت است، جمع شده‌اند؛ ولی محتوا، ساختار و زمینه در اسناد الکترونیکی، تفاوتی معنادار با اسناد سنتی دارند. تنها ویژگی‌ای که این دو نوع را شاید بتواند کمی به هم شبیه کند محتواهای آن‌هاست؛ ولی بازهم آنچه در صفحه نمایشگر رایانه مشاهده می‌شود یکسری پیوندهای منطقی در نرم‌افزار یا سیستم‌عامل است که دستورالعمل‌هایی را صادر می‌کند تا از پایگاه داده، مقادیر مربوطه را جست‌وجو کند و سپس نمایش دهد و آن با چیزی که در دنیای واقعی جزو سند محسوب می‌شود، متفاوت است. اطلاعات بسیاری وجود دارد که نرم‌افزار و سیستم‌عامل می‌تواند در یک لحظه باهم جمع کند و سند مجازی را تشکیل دهد. در برخی موارد اگر نرم‌افزار یا سیستم‌عامل تغییر کند، یا نسخه جدید و به‌روزرسانی شده‌اش به سیستم اضافه شود، بعضی از مقادیر داده تغییر می‌کند و روابط بین نامه‌های الکترونیکی، گرافیک، صفحه‌گسترده و پایگاه داده در اکثر سیستم‌عامل‌ها از بین می‌رود یا تغییر می‌کند. با از بین رفتن یا تغییر سند مجازی، شواهد کاری نیز از بین خواهد رفت و این یکی از مشکلات دنیای جدید است.

در این محیط جدید و پیچیده، آرشیویست‌ها و متخصصان اطلاعات باید مسئولیت کار را برعهده گیرند و از نگرهبانان منفعل به سمت مستندسازان فعال حرکت کنند و از مدیریت اسناد واقعی گرفته تا درک زمینه مفهومی^۱، فرایندهای کاری و هدف عملکردی در ایجاد اسناد، همه را عهده‌دار شوند (کوک، ۲۰۰۷).

تئوری پساتصدی آرشیوی‌ها، بر مبنای پاسخ به دنیای جدید، یعنی تمرکز نکردن بر منابع، استوار می‌شود. او معتقد بود دو تحول مهم (تأثیر فناوری بر اسناد آرشیوی و گسترش برنامه‌های آرشیوی) به‌طور فزاینده‌ای دنیای آرشیو را در دوره پساتصدی شکل می‌دهد. به‌نظر او لازم است تا آرشیوها و آرشیویست‌ها برای استفاده از تمام ظرفیت‌ها و هم‌چنین کمک به حل مشکلات ایجادشده، نکات زیر را در نظر بگیرند:

۱. باید برنامه‌های به‌دست‌آوردن منابع را منسجم و جامع در همه سطوح اعم از ملی، منطقه‌ای و محلی توسعه داد؛

۲. باید از مزایای فناوری مدرن استفاده کرد تا دسترسی آسان و متمرکز به منابع

6. Helen Samuels:

هلن سامولز (Helen Samuels) آرشیویستی آمریکایی و محقق مطالعات آرشیوی است. با مقاله «چه کسی گذشته را کنترل می‌کند؟» شناخته شد و مستند استراتژی آرشیوی را ارائه کرد. او در سال ۱۹۴۳ میلادی در نیویورک به دنیا آمده‌است و دارای کارشناسی ارشد در علوم کتابداری است و در سال ۲۰۰۶ بازنشسته شد.

7. Charles Dollar:

چارلز دلار (Charles Dollar) آرشیویستی آمریکایی است که نقشی مهم در رهبری تلاش‌های اولیه انجمن آرشیویست‌های آمریکا و انجمن بین‌المللی آرشیو در پرداختن به چالش‌های اسناد الکترونیکی داشته‌است و به‌عنوان متخصص مدیریت چرخه حیات اسناد الکترونیکی شناخته می‌شود. او مورخ در دانشگاه ایالتی اوکلاهما (۱۹۶۸-۱۹۷۶)، مدیر برنامه اسناد الکترونیکی در آرشیو ملی (۱۹۹۴-۱۹۹۶)، استاد آرشیو در دانشگاه بریتیش کلمبیا (۱۹۹۶-۱۹۹۹) و پیش‌گام در ایجاد برنامه حفاظت از اسناد الکترونیکی آرشیو ملی در دهه ۱۹۷۰ بوده‌است.

8. Peter Scott:

پیتر اسکات (Peter Scott) آرشیویست بانفوذ استرالیایی است که به دلیل فعالیتش در تهیه سامانه توصیف «سری» برای آرشیوهای استرالیا و نیوزلند مورد توجه است. سوابق تحصیلی او در زمینه زبان‌شناسی است.

9. Glenda Acland:

گلندا آکلند (Glenda Acland) آرشیویستی استرالیایی است که طرح ثبت فراداده‌های آرشیوی استرالیا را ارائه کرده‌است و در پروژه اینترنتی کار می‌کند. او رئیس آرشیو و خدمات مدیریت اسناد در دانشگاه کوئینزلند استرالیا است. یکی از انتشارات مهم او واژه‌نامه اصطلاحات آرشیوی است. تخصص او در مدیریت اسناد الکترونیکی است.

10. Sue McKemish:

پرفسور سو مک‌کمیش (Sue McKemish) دانشمند و آرشیویستی استرالیایی است که در زمینه علوم آرشیوی کار می‌کند و در دانشکده فناوری موناخ ملبورن استرالیا تدریس می‌کند. او دانشیار دانشگاه است و ۱۵ سال در آرشیو ملی استرالیا کار کرده‌است.

1. conceptual context

افزون‌شونده، پیچیده و غیرمتمرکز را فراهم کرد؛
 ۳. باید با تأثیر فناوری‌های نوین در انباشت اطلاعات مقابله کرد و برنامه‌هایی را برای حفظ اطلاعات و استفاده انتخابی از آنها تهیه کرد؛
 ۴. باید در حل و فصل تضاد بین آزادی اطلاعات و حق حریم خصوصی مشارکت کرد؛ زیرا بر کیفیت و محتوای اسناد آرشیوی و دسترسی به آنها تأثیر می‌گذارد؛
 ۵. باید از منابع محدودی که برای فعالیت‌های آرشیوی در سطح کشور وجود دارد، بهتر استفاده کرد (هام، ۱۹۸۱).

پارادایم پساتصدی به آرشیوها اجازه می‌دهد تا از سازمانی تصدی‌گر به سازمانی هدایت‌گر و ناظر تبدیل شوند. با تغییر رویه سنتی به رویکرد دموکراتیک پساتصدی، ارزشمندی اسناد به دلیل وابستگی به مخازن آرشیوی از بین می‌رود؛ اولویت داشتن منشأ بر محتوای سند رنگ می‌بازد و به این ترتیب قدرت پویای آرشیوی شکل می‌گیرد.

پارادایم پساتصدی، رویکرد آرشیو را از سرپرستی فیزیکی اسناد تغییر می‌دهد و فعالیت آرشیویست را نه در مخازن سازمانی و نه در محل ایجاد سند، تعیین می‌کند؛ بلکه فضای سومی بین «مخزن» و «محل ایجاد» در نظر می‌گیرد که می‌تواند از محدودیت‌های آن دو عبور کند ولی کارایی هر دو را داشته باشد و در عین حال متعلق به هیچ‌کدام نباشد. حامیان این الگو مفهوم پساتصدی را برای اسناد الکترونیکی تبلیغ می‌کنند و آرشیو متمرکز را آخرین راه‌حل تعریف می‌کنند. طرفداران الگوی جدید، به آرشیویست‌ها می‌گویند که خود را متولیان اسناد ندانند؛ زیرا این نقش چندان حرفه‌ای نیست. آنها معتقدند که تولیدکنندگان سند یا حتی مؤسسات، چه آرشیوی باشند چه نباشند می‌توانند از اسناد و پرونده‌های آرشیوی مراقبت کنند؛ گرچه نقش و مسئولیت آرشیو انکارناپذیر است (هنری، ۱۹۹۸).

به نظر تری کوک روندهای پساتصدی و پست‌مدرنیستی بر همه کسانی که اطلاعات اسناد را تولید، مدیریت، نگهداری و استفاده می‌کنند تأثیر می‌گذارد. او معتقد است که پارادایم جدید وظیفه آرشیوها را از دریافت اسناد در انتهای حیات آن، به مستند کردن و ایجاد روش‌های تولید سند در ابتدای کار، تبدیل می‌کند؛ یعنی نفوذ به حیطه فرایندهای تولید، عملکرد و برنامه‌هایی که به ایجاد سند منجر می‌شود (کوک، ۲۰۰۷).

بسیاری از آرشیوها هنوز تئوری هام را پیاده نکرده‌اند، ولی به نحوی با آن همگرایی دارند. مثلاً آرشیو ملی کانادا از تئوری پساتصدی آرشیوی یا تصدی غیرمتمرکز پیروی نمی‌کند؛ ولی این به معنای رد کردن تئوری نیست. رویکرد متداول آرشیو ملی کانادا تصدی بر اسناد الکترونیکی است؛ با این حال برخی از انواع خاص اسناد الکترونیکی را که از کنترل

ایجادکنندگان آن خارج می‌کند، اجازه می‌دهد برای مدت زیادی در همان سازمان بمانند. در نهایت اگر سازمان دچار نقصی شد یا سامانه‌اش کار نکرد یا خواست اسناد را برای استفاده خودش نگه دارد، آن وقت آرشیو ملی وارد عمل می‌شود و نقش تصدی‌گرانه خود را ایفا می‌کند (واژه‌نامه اصطلاحات آرشیوی و اسناد، انجمن آرشیویست‌های آمریکا).

۵. نتیجه‌گیری

اسناد الکترونیکی دقیقاً مانند اسناد کاغذی نه تنها برای افزایش بهره‌وری مورد نیازند، بلکه برای «تأیید مسئولیت‌پذیری مدیریت، استمرار عملکرد، مدرک بودن، مستند قانونی برای فعالیت‌ها، بازیابی و برآورد خسارت‌ها و تشکیل حافظه دستگاہی» نیز به آن‌ها رجوع خواهد شد.

طرفداری از رویکرد پساتصدی آرشیو به این معنا نیست که آرشیوهای آینده، دیگر از اسناد فیزیکی حفاظت و نگهداری نمی‌کنند، اگرچه این حرف برای انواع خاصی از اسناد الکترونیکی صحیح است؛ ولی طرفداران این تئوری هیچ‌وقت مدعی توقف کار آرشیویست‌ها در قبال انباشت عظیم اسناد کاغذی نیستند و ابداً کار آرشیویست‌های سنتی را بی‌اهمیت و بیهوده نمی‌دانند؛ بلکه می‌گویند جهت‌گیری تئوری پساتصدی در دنیای آرشیو به آن معناست که شیوه‌ها، طرز فکر و آن نوع نگرش آرشیوها و آرشیویست‌ها که در دوره تصدی‌گری بر اسناد کاغذی وجود داشته‌است، باید تغییر کند؛ برداشت‌های قدیمی از ایجاد اسناد و مدیریت اسناد باید متحول شود و تعاریف، مجدداً بازنگری شود تا ظرفیت تطبیق با وضعیت موجود را دارا باشد.

آن‌ها معتقدند می‌توان با استفاده از استراتژی‌های همکاری، دستیابی به برنامه‌ها، برنامه‌ریزی و تحقیق و توسعه در سطح ملی یا بین‌سازمانی، نتایجی را به دست آورد. مسلماً تغییر هرگز آسان نیست و به سازگاری روان‌شناختی در افراد نیاز دارد. در تحقق این تئوری نیاز است تا دستگاه‌ها اولویت‌های خود را در تعامل با منابعشان تغییر دهند. تغییر، در اغلب مواقع با تعارض منافع و خطرپذیری اقدامات همراه است و این چیزی است که کمتر دستگاہی زیر بار آن خواهد رفت.

پس چگونه می‌توان تغییر پارادایمی را که کوک از آن صحبت می‌کند اجرا کرد؟ دستگاہ‌ها و آرشیوها در حالی که شاهد تغییرات محیط پیرامون خود هستند، مایل‌اند اصول گذشته را حفظ کنند؛ اصولی که در تعامل با دنیای جدید بی‌سلاح است.

نباید ناامید شد، زیرا تغییر و تطبیق آهسته انجام می‌شود. تغییر پارادایم به معنای تطبیق فناوری نیست تا بتوان کارهایی را که همیشه انجام می‌شده‌است با کمک رایانه‌ها کمی

سریع‌تر یا کمی هوشمندتر انجام داد؛ چنین پیشرفت‌هایی، در حالی که تسکین کوتاه‌مدت دارند و بدون شک تاحدی مفیدند، در نهایت توهمی بیش نیستند؛ زیرا آن‌ها برای مقابله با تحول اساسی در آرشیوها و در جامعه اطلاعاتی ناکافی‌اند. این مکانیسم‌ها و روش‌ها وسیله‌اند و نه هدف. هدف ارزیابی مجدد از حرفه و نقش آرشیویست در جامعه است تا بتوان شاهد تولد واقعی آن بود. از این رو پیشنهاد می‌شود تا سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران به‌عنوان متولی امور اسنادی کشور اهداف مشترکی را تبیین کند و هسته‌های مطالعاتی ویژه‌ای را در این زمینه تشکیل دهد.

منبع

1. A Glossary of Archival and Records Terminology: <https://www2.archivists.org/glossary/terms/c/custody> (Access 11 January 2020).
2. A Glossary of Archival and Records Terminology: <https://www2.archivists.org/glossary/terms/p/postcustodial-theory-of-archives> (Access 8 January 2020).
3. A Glossary of Archival and Records Terminology: <https://www2.archivists.org/glossary/terms/l/legal-custody> (Access 11 January 2020).
4. Bastian, Jeannette A. (2004). "Taking Custody, Giving Access: A Postcustodial Role for a New Century": <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/12838/14058>
5. Cook, Terry. (2007). "Electronic Records, Paper Minds: The Revolution in Information Management and Archives in the Post-Custodial and Post-Modernist Era". *Archives & Social Studies: A Journal of Interdisciplinary Research*, Vol. 1, no. 0 (March 2007).
6. Cunningham, Adrian. (2011). "The postcustodial Archive". Article 9: in book: *The Future of Archives and Recordkeeping: A Reader*. (edited by Jennie Hill): <https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=SN0qDgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA173&dq=post+custodial+archives&ots=L35Kw1j1Al&sig=GiA2HkeVtF8RaA3HBTh9jyaOZbU#v=onepage&q=post%20custodial%20archives&f=false>
7. Fleckner, John A. (2014). "F. Gerald Ham: Jeremiah to the Profession". *The American Archivist*, Vol. 77, No. 2 Fall/Winter 2014: <https://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.77.2.j61g277x4rt37388> (Access 14 January 2020).

8. Ham, F. Gerald. (1981). "Archival Strategies for the Post-Custodial Era". *The American Archivist*, Vol. 44, No. 3 / Summer 1981: <https://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.44.3.6228121p01m8k376> (Access 13 January 2020).
9. Henry, Linda J. (1998). "Schellenberg in Cyberspace". *The American Archivist*, vol 61, no 2, (Fall 1998), pp 309–327.
10. Jenkinson, Hilary. (1944). "British Archives and the War". *The American Archivist*, vol 7, no 1, (January 1944), p5.
11. Multilingual Archival Terminology: <http://www.ciscra.org/mat/mat/term/133> (Access 11 January 2020).
12. Multilingual Archival Terminology: <http://www.ciscra.org/mat/mat/term/131> (Access 8 January 2020).
13. Multilingual Archival Terminology: <http://www.ciscra.org/mat/mat/term/132> (Access 11 January 2020).

English translation of references

Articles

- Cook, Terry. (2007). "Electronic records, paper minds: The revolution in information management and archives in the post-custodial and post-modernist era". *Archives & Social Studies: A Journal of Interdisciplinary Research*, Vol. 1, no. 0 (March 2007).
- Cunningham, Adrian. (2011). "The postcustodial Archive". In Jennie Hill (Ed.), *The future of archives and recordkeeping: A reader* (Article 9). Retrieved from <https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=SN0qDgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA173&dq=post+custodial+archives&ots=L35Kw1j1Al&sig=GiA2HkeVtF8RaA3HBT h9jyaOZbU#v=onepage&q=post%20custodial%20archives&f=false>.
- Fleckner, John A. (2014). "F. Gerald Ham: Jeremiah to the profession". *The American Archivist*, Vol. 77, No. 2 Fall/Winter 2014. Retrieved from <https://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.77.2.j61g277x4rt37388> (Access 14 January 2020).
- Ham, F. Gerald. (1981). "Archival strategies for the post-custodial era". *The American Archivist*, Vol. 44, No. 3 / Summer 1981. Retrieved from <https://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.44.3.6228121p01m8k376>.

archivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.44.3.6228121p01m8k376 (Access 13 January 2020).

Henry, Linda J. (1998). "Schellenberg in cyberspace". *The American Archivist*, vol 61, no 2, (Fall 1998), pp 309-327.

Jenkinson, Hilary. (1944). "British archives and the war". *The American Archivist*, vol 7, no 1, (January 1944), p5.

Electronic sources:

A glossary of archival and records terminology. Retrieved from <https://www2.archivists.org/glossary/terms/c/custody> (Access 11 January 2020).

A glossary of archival and records terminology. Retrieved from <https://www2.archivists.org/glossary/terms/p/postcustodial-theory-of-archives>(Access 8 January 2020).

A glossary of archival and records terminology. Retrieved from <https://www2.archivists.org/glossary/terms/l/legal-custody> (Access 11 January 2020).

Bastian, Jeannette A. (2004). "Taking custody, giving access: A postcustodial role for a new century". Retrieved from <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/12838/14058>.

Multilingual archival terminology. Retrieved from <http://www.ciscra.org/mat/mat/term/133> (Access 11 January 2020).

Multilingual archival terminology. Retrieved from <http://www.ciscra.org/mat/mat/term/131> (Access 8 January 2020).

Multilingual archival terminology. Retrieved from <http://www.ciscra.org/mat/mat/term/132>(Access 11 January 2020).

